

PLIN041 Vývoj počítačové lingvistiky

Počítačová lingvistika v ČR

Mgr. Dana Hlaváčková, Ph.D.

Pracoviště v ČR – vývoj

Ústav pro jazyk český ČSAV, Praha

Oddělení matematické a aplikované lingvistiky (1961–1985)

Filozofická fakulta UK, Praha

Laboratoř algebraické lingvistiky (1968–1972)

Oddělení pro teorii strojového překladu (1957– ?)

Ústav teoretické a počítačové lingvistiky (1990)

Ústav Českého národního korpusu (1994)

Matematicko-fyzikální fakulta UK, Praha

Ústav formální a aplikované lingvistiky (1990)

Filozofická fakulta UJEP/MU, Brno

Ústav českého jazyka (bohemistika od 1921, poč. 90. let ÚČJ, 2010 PLIN)

Fakulta informatiky MU, Brno (1994)

Centrum zpracování přirozeného jazyka (1995)

Ústav pro jazyk český

Oddělení matematické a aplikované lingvistiky ÚJČ ČSAV

založil 1961 **Lubomír Doležel** (1961–65), (nar. 1922), lingvista a literární teoretik (stylistika, naratologie, teorie fikce), od 1968 Kanada, University of Toronto, spoluzakladatel teorie fikčních světů

Marie Těšitelová (1965–1985); *Korpus věcného stylu* (1971–1985), ručně morfologicky a syntakticky značkovaný (Český akademický korpus, kompatibilní s PDT, ÚFAL MFF UK, 2007)

Ústav pro jazyk český

Jitka Štindlová (1928–23. 11. 1989), zastánkyně používání počítačů v lingvistice, **Mechanografická laboratoř**, děrnoštitkové stroje, zkušenosti ze zahraničí, retrográdní slovník z Příručního slovníku jazyka českého, od 1973 – vyhozena, výpočetní střediska

(Zdeňka Sochová a Jitka Štindlová: K novým ekonomickým termínům typu „člověkohodina“, NŘ, 1953)

Eleonora Slavíčková – *Retrográdní morfemický slovník*, 1975, s využitím techniky Ústavu teorie informace ČSAV

Jan Průcha (pedagogika), Lída Uhlířová, Jan Králík (matematik), Karel Pala (1962–1964 studijní pobyt)

Filozofická fakulta UK

Oddělení pro teorii strojového překladu, 1957, ved. **Petr Sgall**
Katedra českého jazyka, obecného jazykozpytu a fonetiky FF UK
Jarmila Panevová, Eva Hajičová, Petr Piřha, Zdeněk Kirschner
Bohumil Palek, 1936, lingvista, sémiotik, překladatel (dva svazky
díla Ch. S. Peirce), studoval v Leningradě statistickou lingvistiku u
N. D. Andrejeva, zkušenosti přenesl do ČR; mezivětné vztahy,
anafora (*Cross-reference: a study from hyper-syntax*, 1968;
Základy obecné jazykovědy, 1989)

Filozofická fakulta UK

Dana Konečná – morfologický analyzátor, Martin Plátek, na počítači MINSK; (*Ke zkoumání češtiny z hlediska strojového překladu, 1960, SaS; První pokus se strojovým překladem v Československu, 1960, NŘ*)

Pavel Novák (1932–2007) – jazykovědec, fonetik, albanista (učitelé Havránek, Skalička, Horálek), 1962–1964 byl vedoucím oddělení, 1965–1986 členem redakční rady nově založeného časopisu Kybernetika

Filozofická/Matematicko-fyzikální fakulta UK

Petr Sgall

1964 – *The Prague Bulletin of Mathematical Linguistics* – 2 x ročně dodnes

1968 **Laboratoř algebraické lingvistiky** FF UK, ale musela brzo přejít na MFF, 1972

1990 **Ústav formální a aplikované lingvistiky** (ÚFAL) na MFF UK

1990 **Ústav teoretické a počítačové lingvistiky** (ÚTKL) FF UK,
1990–92 Sgall, od 1993 Petkevič

Teorie informace a jazykověda, 1964, sborník překladů

Cesty moderní jazykovědy, 1964, sborník článků (Daneš, Konečná, Nebeský, Novák, Palek, Panevová, Sgall, Štindlová, Těšitelová)

(*Sgall, P. – Zažil jsem toho dost*, 2014)

Filozofická fakulta UJEP/MU Brno

Karel Pala (1939)

1956–1960 Vysoká škola jazyka ruského a literatury v Praze, specializace překladatelská (čeština a ruština), rektor B.

Havránek, později FF UK v Praze

1962–1964 postgraduální kurs z matematické lingvistiky, logiky a informatiky, Karlova univerzita (pod vedením prof. P. Sgalla)

1967 získání titulu PhDr. FF UJEP Brno

1972–1973: lektor českého jazyka na School of Slavonic and East European Studies, UCL, předčasně ukončeno pro odmítnutí spolupráce s StB

Filozofická fakulta UJEP/MU Brno

1973 získání CSc. v oboru český jazyk, Univerzita Karlova, školitel
prof. P. Sgall

1993 docentská habilitace v oboru český jazyk (se zaměřením na
komputační lingvistiku a počítačové zpracování přirozeného
jazyka), MU Brno

1993–1995: lektor českého jazyka na School of Slavonic and East
European Studies, University of London

1964–1995 FF UJEP/MU (přesun do Brna na základě konkurzu na
místo odb. asistenta, přijímal prof. Jelínek, děkan po prof.
Trávníčkovi a první polistopadový rektor)

od 1995 FI MU – Centrum zpracování přirozeného jazyka (dř.
Laboratoř zpracování přirozeného jazyka)

Filozofická fakulta UJEP/MU Brno

Karel Pala od 1964 Katedra českého jazyka, slovanské a obecné jazykovědy Filozofické fakulty UJEP

Seminář počítačové lingvistiky (1992–1995)

spolupráce s logikem Pavlem Maternou, informatikem Jiřím Zlatuškou, anglistou Alešem Svobodou

– morfologická a syntaktická analýza

Karel Pala, **Klára Osolsobě** a Stanislav Franc morfologicko-syntaktický analyzátor **klara** využívající jazyk Prolog a aparát DC gramatik (Definite Clause Grammars)

– **gramatický korektor** pro T602 (Osolsobě, Franc)

– morfologický analyzátor **Xantypa** (Osolsobě, Franc)

– morfologický analyzátor **LEMMA** – (Osolsobě, Pavel Ševeček)

(Pavel Materna, Karel Pala, Jiří Zlatuška – Logická analýza přirozeného jazyka, 1986)

Korpusová lingvistika

1988 *Iniciativní skupina pro přípravu počítačových korpusů, textů a slovníků* (Pala, Čermák, Schmiedtová, Hajičová ad.)

Počítačový fond češtiny, 1992

Skupina pro počítačový fond češtiny – Čermák, Králík, Pala, Hajič, Hajičová, Sgall, Schmiedtová, Benko, Kučera

1993–95 *Počítačový korpus českých psaných textů* (GAČR)

Korpusová lingvistika

1994 – založení **Ústavu Českého národního korpusu**

1995 – cesta do Velké Británie po centrech korpusové lingvistiky

– Pala, Čermák, Petkevič, Schmiedtová

Oxford University Press, University of Oxford – **Patrick Hanks**

School of English, Birmingham City University – **John Sinclair**

Lancaster University – **Geoffrey Leech**

– příprava korpusového manažeru – Pavel Rychlý – CQP

(Universität Stuttgart, Institut für Maschinelle

Sprachverarbeitung, prof. Ulrich Heid, autoři CQP Schulze a

Christ)

– **Manatee Bonito** – Pavel Rychlý – dizertační práce

